

Preek Amos 4:1-13, voor 26 november 2013 mi, na bijbelstudie, nr 433, JWB.

Votum en zegengroet	
Zingen	Ps 27:1,3,4,7
Gebed	
Lezen	Amos 3:9 – 4:13 (Hk 2 Gods ingrijpen, ook in Israël, Hk 3 oproep God te zien)
Zingen	Ps 99: 1,2,3,4,8
Tekst	Amos 4 (lezen alleen 4:13) (samenvatting Hk 4 ¹)
Preek	
Zingen	Lb 87: 1,2(t),3
Belijdenis	
Zingen	Lb 87: 4 (t),5
Gebed	
Collecte	
Zingen	GK 139:5,6
Zegen	

Gemeente van Christus,

(klik) *Je kunt wel blijven geven.*

Wat is er een hulp nodig en geld!

Afgelopen maandag een landelijke actie voor de Filippijnen.

Vorige zondag is er ook hier voor gecollecteerd, veel gegeven.

En je kunt wel blijven geven....

Want voordat alles daar weer is opgebouwd....

En dan zal er wel weer iets nieuws nodig zijn.

Een paar jaar geleden hadden we Haïti, een aardbeving.

Vorig jaar Syrië, een burgeroorlog.

Dat waren landelijke acties.

En zoveel andere organisaties die geld vragen: lepra uitbannen, aids remmer, honger bestrijden, Roma een toekomst geven.

DVN, ZOA, Care Foundation kunnen altijd wel geld gebruiken voor allerlei projecten.

Je kunt wel blijven geven....

Je wordt er wel eens moedeloos van.

Steeds heftiger beelden zijn nodig om me te raken.

Er zijn zoveel rampen, zoveel structurele armoede, zoveel ongelukken, problemen.

En dat gaat maar door.

Je kunt wel blijven geven....

Dat zullen de mensen in Israël ook wel gedacht hebben.

Een behoorlijk lijst met ellende, wat ze van dichtbij of verder weg meegemaakt hebben.

Vers 6 tot 11: honger, droogte, plantenziekte, ongedierte, pest, oorlog.

¹ 1 Jullie zijn asociaal en je hebt het niet eens door (vrs 1) c

2 de rollen worden omgedraaid, je glorie vergaat (vrs 2-3) b

3 jullie godsdienst is eigenwillig of alleen vormendienst (vrs 4-5) d

4 Gods maatregelen van bezinning hebben geen effect gehad (vrs 6-11) a

5 Je zult God ontmoeten, Hij wil je bekering (vrs 12-13) e

Eén van die rampen kennen we uit de tijd van koning Achab en koningin Isebel. Profet Elia kondigde het namens God aan².
Drie en een half jaar regende het niet.
Denk het je in, drie en een half jaar.
Dat was al lang geleden³.
En steeds is er ellende geweest.
Als Jerobeam II koning wordt – de tijd van Amos – zegt de Heer, dat 'Hij gezien heeft hoe bitter de Israëlieten van hoog tot laag te lijden hadden en niemand hen te hulp kwam'⁴.
Koning Jerobeam gaat daar iets aan doen.

Ellende en verlossing, God liet zien, dat Hij daar een rol in speelde.
'Geschiedt er ook ooit onheil in een stad, zonder toedoen van de Heer'⁵? had Amos gezegd.
Al die ellende, aangekondigd en uitgelegd, had aan het denken moeten zetten.
Dit gebeurde in het beloofde land.
God had gezegd, dat er welvaart zou zijn, vrede, gezondheid, regen op zijn tijd.
Geen ziekte onder vee of gewassen⁶.
God zou ieder een vijgenboom en een olijfboom geven.
Maar als er dan rampen gebeuren, honger, ziekte, oorlog... hoe kan dat?
Amos herinnert aan de plagen van Egypte, aan de ondergang van Sodom en Gomorra.
Als je dat soort dingen overkomt, denk na, zegt Amos.
Wat is er aan de hand?

Of erger je je alleen maar?
Al die rampen... je kunt wel blijven geven.
Steeds nieuwe acties nodig.
Houdt het dan nooit op?
Een crisis doet iets met je.
Rampen lokken reactie uit.
Als er eten genoeg is, is delen niet moeilijk.
Als er ruimte genoeg is, kan iedereen een plaats krijgen.
Maar bij schaarste moet je kiezen.
Voor jezelf houden of weggeven.
Alleen je eigen leven zien of je naaste liefhebben.

(klik) *Je kunt wel blijven geven, als de aardse glorie vergaat.*
De rijke vrouwen hadden niet zoveel last van die rampen.
Zo gaat dat altijd.
Als er crisis is, wie rijk is, merkt daar niet zo veel van.
Als het eten wat duurder wordt of je vaste lasten, voor mij geen drama.
Ik moet misschien wat aankopen uitstellen.
Maar ben je bijstandmoeder... ieder euro die je meer uit moet geven, is direct rood

² 1 Koningen 18

³ zo'n 100 jaar: Achab ±869 – 850 v.Chr., Jerobeam II (tijd Amos) ±786 – 746 v.Chr.

⁴ 1 Koningen 14:26

⁵ Amos 3:6

⁶ Exodus 23:25-26

staan.

Dat is nog meer problemen, dag niet eten.

Die vrouwen en hun mannen uit de bovenlaag in Amos' tijd hebben weinig last.

Dat zal veranderen, zegt Amos.

Als echte rampen toeslaan, zijn alle mensen gelijk.

In de Filippijnen zijn álle huizen weg.

Er is voor niemand voedsel of water.

Dan maakt arm of rijk niet meer uit.

Dan blijkt, dat zoveel spullen geen meer waarde hebben.

Wat heb je aan een mobiel als het netwerk er uit ligt?

Hoe lang doet je tablet het nog als je niet kunt opladen?

Misschien wel jaren voor gespaard, maar je gooit hem als nutteloos weg.

Wat heb je aan een kast vol kleren als moet vluchten met één tas?

De dagen komen, zegt Amos, dat jullie, rijke mensen weggeleid worden.

Krijgsgevangen, de stad kapot geschoten, door de gaten in de muren weggeleid.

En je zult alle waardevolle spullen weggooien⁷.

Zaken worden omgedraaid; wat waardevol was, blijkt niets waard.

Wat je verspilde en gewoon vond – eten, drinken, dak boven je hoofd – dat is nauwelijks te krijgen.

Deze week is het 50 jaar geleden dat C.S.Lewis overleed.

Rampen en leed op aarde noemde hij 'Gods megafoon⁸'.

Iedereen wordt er door opgeschrikt.

Iedereen moet reageren.

God roept als het ware vanuit de hemel: mens, je kunt niet alleen leven.

Mens, ieder leven op aarde loopt uit op dood.

Hoe reageer je?

Waar zoek je bescherming?

En: als alles je uit handen geslagen is, dan blijkt wie je bent.

Als er schaarste is, weinig te eten is, deel je dan of vecht je erom?

Als anderen alles uit handen geslagen is: kijk je er bewogen naar of wend je je blik af?

Het beeld van de megafoon, een mooi beeld.

Want hoe gaat dat?

Wel eens meegemaakt?

Een megafoon is onverstaanbaar meestal: whe weh whu whoe.... begrepen? ...

Wat doe dan?

Ik kan het niet verstaan, onbelangrijk.

Laat maar.

Of zeg je: ik kan het niet verstaan, ik ga eens vragen.

Er loopt niet voor zomaar iemand rond?

Kortom, wil ik weten hoe het zit met rampen op aarde of niet?

⁷ 'naar de Harmon geslingerd' vertaal ik liever zoals de Statenvertaling: de spullen uit je paleizen smijt je zelf weg.

⁸ The problem of pain? Weet ik niet zeker, ik kan het zo gauw niet vinden.

Wil ik weten wat Gods bedoeling daar mee is of niet?

In de loop van jaren heeft de Heer in zijn beloofde land ellende gebracht.
De glorie vergaat.
Steeds met uitleg, met profeten, met waarschuwingen.
Hier weer; let op, jullie vrouwen zullen weggevoerd worden.
Kom tot bezinning.

(klik) *Je kunt wel blijven geven als aardse glorie vergaat.*
Wat is mijn aandeel in de ellende?
Amos zet alles in om de mensen te bereiken.
Want daar draait heel het boek Amos om.
Israël is zich nauwelijks van kwaad bewust.
Ze denken dat het goed gaat.
Zeker de bovenlaag van de bevolking, de rijken, de middenklasse leeft in welvaart.
Koning Jerobeam doet het goed, welvaart, groei.
En dat deze welvaart ten koste gaat van anderen, nauwelijks in beeld.

God wil bekering bereiken.
Amos zet alles in.
Bij een vorige preek heb ik daar iets van laten zien.
Amos die misschien wel kinderen gevraagd heeft hem te helpen.
Hij stelt vragen die een kind kan beantwoorden.
'Brult ooit een leeuw zonder een prooi?'⁹ Nee, natuurlijk niet.
'Klinkt er ooit een ramshoorn zonder dat de mensen bang worden?' Nee, natuurlijk niet.
Zo laat Amos als het ware de mensen zelf al het antwoord geven.
'En doet God dan iets zonder het via de profeten te vertellen?' Nee, natuurlijk niet.

Hier doet Amos weer zoiets.
Hij wil alle mensen bereiken.
Daarom spreekt hij apart de vrouwen aan.
'Vrouwen, luister, jullie zijn als vette koeien'.
Dan heb je wel de aandacht.
Ook al was de mode in die tijd waarschijnlijk minder slank.
Amos durft wel wat te zeggen: jullie zijn als koeien die met je weldoorvoede lijven
anderen geen kans meer geven.
Asociaal, en je heb het niet eens door.

Ik geloof niet, dat je hier soort opstand tegen de mannen in moet lezen¹⁰.
Ze commanderen hun mannen niet.
Meer, dat de vrouwen gewend zijn geraakt aan een welvarend leven.
Laten de mannen nog eens een flesje wijn meenemen.
Dat is wel gezellig.
Met jullie wensen houden jullie onrecht in stand, zegt Amos.
Bedenk, dat jullie eten en drinken neerkomt op onderdrukken van de armen.

⁹ Amos 3:3-8

¹⁰ Dit kwam ter sprake tijdens de bijbelstudie op 18 november, alsof de vrouwen zich – tegen de scheppingsorde in – laten bedienen door de mannen in plaats van andersom.

Deze levensstijl vasthouden, dat is mishandelen van armen.
Zo doet Amos een beroep op medelijden.
Vrouwen, kijk naar wat met je welvaart en wegstijgen in stand houdt.

Er is niets tegen welvaart en goed eten.
Maar, zegt Amos, zie wat voor onrecht je daarmee in stand houdt.
Denk eens na: hoe kan je in deze welvaart leven?
Deze tijd van droogte, van honger, ziekte onder het vee.
Hoe kan het, dat je daar niets van merkt?
Wordt wakker, wat een onrecht in het land.
Spreek je man er op aan.

Dat zal indruk gemaakt hebben.
Je zult maar vette koe genoemd worden.
Toen ik deze tekst vorige week voorlas, riep dat al reactie op.
'Vette koe', dat laat je je toch niet zeggen?
Zo trok Amos de aandacht, dwong tot nadenken.

Oproep tot bewogenheid, niet wegstijgen, je eigen rol zien.
'Ik geef niets aan de Filippijnen, het is hier ook crisis', hoorde ik van de week
zeggen.
Maar gelukkig ook mooie verhalen.
'Ik ben mijn baan kwijt, maar wat is dat vergeleken met mensen daar?
Ik kan niet veel geven, maar ik geef wel'.
Dat wil de Heer bereiken: bewogenheid.
Zo roept Hij vanuit de hemel.
Rampen zoeken bewogenheid en gezamenlijkheid.
Vanuit Gods liefde je naaste liefhebben.

5

(klik) *Als aardse glorie vergaat.*
Wat is mijn aandeel in de ellende en hoe sta ik tegenover God?
Daar draait het om: hoe sta je tegenover God?
Alleen vanuit een echte band met God kan je je naaste liefhebben.
Bewogenheid komt niet uit onszelf, kan alleen van God komen.
Daarom is goed contact belangrijk.

Twee valkuilen, twee soorten zonden die altijd weer opkomen.
Amos noemde er al één in hoofdstuk 3¹¹.
Gods straf komt over de altaren van Bethel.
U weet dat, dat altaar is gebouwd bij de scheuring van het rijk, 150 jaar voor
Amos.
Daar in Bethel, ook in Dan.
Op die twee plaatsen moest men God aanbidden en offeren.
God verbood het via zijn profeten.
Jeruzalem is de plaats waar God aanbeden wil worden.
Er is niet geluisterd.
Eigenwillige dienst aan God.

¹¹ Amos 3:14: altaar in Bethel wordt verwoest.

Je leest het ook hier.

Dat lijkt er goed uit te zien: dagelijkse offers, giften geven, de tienden.
Zelfs vrijwillige gaven aan God.

Het ziet er goed uit, zeker als je vergelijkt met de tijd van Achab.
Toen raakte God buiten beeld.
Mensen dienden de Baäl en andere goden.
Dat is nu beter.
Maar niet zoals God het zei¹², niet in Jeruzalem.
En dan denk je dat je met God leeft.
En je drijft van Hem weg.
Niet wat de Heer goed vind, niet wat je echt voedt, je verandert en de mens maakt die God met je bedoelt.
Maar jij doet wat jou goed lijkt.
Geen echt contact.
Dat is ene gevaar: eigenwillige dienst.
God heeft wel anders gezegd, maar dit is toch ook mooi?

Het tweede gevaar is *vormendienst*.
Dat is dat je precies doet wat God zegt, maar het heeft geen inhoud.
Je weet niet meer waarom.
Offers volgens de regels, maar waarom?
Ze zijn om verzoening te doen, de zonden worden er mee weggehaald.
Maar weet je wat verkeerd doet?
Heb je berouw?
Verander je door je vraag om vergeving?
Eigenwillige dienst en vormendienst, ze lokken elkaar uit.
Dat zie je de hele geschiedenis door.

Zo gaat dat.
Juiste en mooie vormen om God te dienen, ze kunnen verstarren.
Voorbeeld uit onze tijd: we lezen iedere zondag de wet voor.
Dat kan een starre vorm worden.
Mensen horen de bekende klanken niet meer.
Of je weet niet waarom we dat doen.
Dan verliest het inhoud.
'Dat kunnen we dus wel afschaffen', kan je dan zeggen.
Wat geen zin heeft, niet meer doen.
Maar wat verlies je dan?
Wat achter de vorm zit: jezelf en je egoïsme, je zonden kennen tegenover Gods
grootheid en heiligheid.
De grootte van Gods genade blijven zien.
Zonder dat wordt het gemakkelijk eigenwillige godsdienst: God is zoals ik denk dat
Hij is.

En daarom zeggen anderen: dat voorlezen van de wet: vasthouden.
Als je de wet lezen afschaft of daar andere vormen voor kiest, dat is begin het
einde.

¹² Er is nog wel meer mis, vers 4-5: gedeseemd brood, beroemen op vrijwillige gaven.

'Zo hebben we altijd gedaan, dat is een goed'.

Als je niet verder komt dan dat, wordt dat vormendienst.

Als je niet uit kan leggen waarom we de wet lezen, als niemand het meer beleeft, dan verlies je contact met God.

Twee gevaren: eigenwilligheid en vormendienst.

Wat hebben we elkaar daarin nodig.

Je ziet die dingen gemakkelijker bij elkaar dan bij jezelf.

Daarom, in de kerk mogen alle vragen gesteld worden, alles bevraagd worden.

Maar dan ook met elkaar de tijd nemen om antwoord te geven.

Doorvragen achter vormen, doorvragen achter motieven.

Dingen weer bevestigen, dingen in de vorm anders doen.

Zo blijft een levende band met de Heer.

Ik denk dat we als gemeente hierin wel verder gekomen zijn.

Over deze dingen praten we met elkaar.

We hebben elkaar nodig, altijd die valkuilen: eigenwilligheid of vormdienst.

En bedenk eens voor jezelf: wat zou voor u, voor jou het grootste gevaar zijn? ...

Hoe mooi was het bedoeld in Israël.

Stel dat er oprecht geloof was, echte liefde voor God, voor elkaar.

Wat mooi als het volk samen alle ellende opgevangen had.

Honger, veeziekte, oorlog, dan samen naar de Heer.

Hem bidden, vergeving vragen, je laten veranderen, bewogen zijn met elkaar.

Elkaar helpen de ellende te dragen.

Zorgen delen en samen oplossen, dat was mooi geweest.

Zo had de Heer samenleven bedoeld.

(klik) *Je kunt wel blijven geven
als de aardse glorie vergaat.
Wat is mijn aandeel in de ellende
en hoe sta ik tegenover God?
Vlucht naar de Heer van de hemelse machten.*

Amos, die vervelende profeet, die vrouwen 'vette koeien' noemt.

Amos die eigenwillige godsdienst aanwijst en vormdienst; ergerlijk.

Amos, die de mensen bang maakt voor een wrede wegvoering.

Amos... dat is het beste wat Israël kon overkomen.

Amos, spreekt namens God.

Het is nog 2 jaar voor de volgende grote ramp, de aardbeving¹³.

Het is nog 25 jaar voordat de mensen één voor één door bressen in de stadsmuur gedreven worden¹⁴.

Amos is geen aanzegger van ellende.

Amos roept op tot bekering.

God wil maar één ding: 'dat jullie naar Hem terugkeren'.

¹³ Amos 1:1

¹⁴ De ballingschap van Israël rond 722 v.Christus

5 keer in dit gedeelte zegt Amos dat¹⁵.

Alle preken zijn preken van de belofte.
God onthult zijn plannen, Hij zegt van tevoren wat Hij wil doen.
Hij maakt bekend wie Hij is.
Want Hij wil ons zo graag tot Zijn niveau optrekken.
Hoe prachtig eindigt dit hoofdstuk.
Hier en nog twee keer onderbreekt Amos zijn preken als het ware¹⁶.
Even niet een boodschap rechtstreeks tegen de mensen.
Maar alsof Amos even het grote geheel laat horen.

De schepper van de bergen en de wind,
Hij die de mens zijn plan onthult,
Hij die de dageraad verduistert,
Hij die over de toppen van de bergen schrijdt,
zijn naam is Heer van de hemels machten.

Een tekst, waard om eens een tijdje over te mediteren.
Schepper van de bergen en de wind.
Wat een grootheid van God.
Wat een kracht, wat een verschil met mensen.
Bergen beklimmen, alleen de best getrainde mensen kunnen het.
Vergelijk dat met God: Hij maakte die bergen.
Bergtoppen worden met zeer veel moeite bedwongen.
God kan er als het ware statig overheen lopen.
De Schepper van de wind.
Je denkt aan de orkaan op de Filippijnen: wat wij als mensen in jaren opbouwen....
Eén orkaan en niets staat meer overeind.

Dat is God, zo groot, zo onvergelijkbaar met mensen.
We kennen Hem alleen omdat Hij Zich laat kennen.
Hij vertelt wie Hij is.
Hij onthult de mens zijn plan.
Hij is de God die alles om kan draaien.
Iedere morgen gaat de zon op, niemand kan dat tegenhouden, alleen God.
Als Hij dat wil.
Hij die de dageraad verduistert: donkere wolken, zandstormen.

Maar ik denk ook aan Golgotha, 3 uur duisternis, midden op de dag.
Omkering van alles wat gewoon is.
Beangstigend, alsof je in de steek gelaten wordt.
Jezus Christus werd daar op Golgotha in de steek gelaten.
Alleen in het donker, God die dageraad verduistert.
Want zijn naam is Heer, de God die doet wat Hij belooft.
De God die niet loslaat wat Hij begonnen is.
Als zijn volk weg blijft lopen, als het de mens niet lukt bewogen te zijn met anderen.

¹⁵ Amos 4:6-11

¹⁶ Naast hier Amos 4:13; Amos 5:8; Amos 9:5, steeds 'zijn naam is Heer'.

Als de wereld steeds verder doordraait in kwaad en ellende, dan komt God zelf.

Dat is het plan dat God onthult.
Alle profeten, alle oproepen tot bekering, het is geen aanzeggen van de ondergang.
Maar het is beloven van redding.
God zelf kwam op aarde en maakte dat mogelijk.
Dat is het evangelie.
Vlucht naar deze God, erken dat het ons als mensheid uit de hand loopt.
Geef toe, dat wij de rommel niet op kunnen ruimen.
Dan hoeft dat ook niet.
De Schepper van de bergen en de wind, Hij die over toppen van de bergen schrijdt,
zou iets voor Hem onmogelijk zijn?
Nee, Hij wil alles op komen ruimen.
Vlucht naar Hem, erken je schuld, bekeer je en laat je veranderen.

Zou je je vette koe laten noemen?
Zouden Amos' woorden bekering gebracht hebben?
Je weet het niet.
De vraag komt naar ons toe.
Een grimmig boek, veel oordelen en waarschuwingen.
Mag de Heer kritisch zijn?
Mag Hij asociaal gedrag aanwijzen en oproepen tot bewogenheid?
Wat val ik mijzelf vaak tegen, als ik leed op aarde zie.
Wat ben ik ook machteloos.
Ik kan wel blijven geven....

Ja, inderdaad.
Vlucht naar de Heer van de hemelse machten.
Hij blijft geven.
Hij heeft alles gegeven.
Die mentaliteit wil Hij ons geven.
Dan kan het ook: blijven geven.
Amen.